

सव्य आङ्गिरसः। इन्द्रः। जगती।

प्र मंहिष्ठाय बृहते बृहद्रये सत्यशुष्माय तवसे मतिं भरे।

अपामिव प्रवणे यस्य दुर्धरं राधौ विश्वायु शवसे अपावृतम् ॥ १.०५७.०१

प्रवणे- निम्नप्रदेशे। अपाम्- उदकस्य। दुर्धरमिव- दुर्धरपतनमिव। यस्य। राधः- संसिद्धिः। राध संसिद्धौ। अनिवार्या। विश्वायु- विश्वेषामायुर्भूता। शवसे- बलाय। अपावृतम्- अनावृता। मंहिष्ठाय- महात्मने। महि वृद्धौ। बृहते- महते। सत्यशुष्माय- सत्यबलाय। तवसे- प्रवृद्धाय। बृहद्रये- महते दानयोग्यधनाय। मतिम्- चित्तम्। प्र- प्रकर्षेण। भरे- संपादयामि ॥१॥

अध ते विश्वमनु हासदिष्टय आपो निम्नेव सर्वना हविष्मतः।

यत्पर्वते न समशीत हर्यत इन्द्रस्य वज्रः श्रथिता हिरण्ययः ॥ १.०५७.०२

यत्- यदा। हर्यतः- कामयतः। इन्द्रस्य- ईशानशीलस्य। हिरण्ययः- ज्योतिर्मयः। श्रथिता- शत्रुहिंसकः। वज्रः। पर्वते- जडप्रतीकगिरौ मेघे वा। न समशीत- असुप्तः। तद्भेदनार्थं जागरूकः। तदा। अध- तदनन्तरम्। विश्वम्- सर्वम्। ते- भवतः। इष्टये- इच्छायै। अनु असत्- अन्वभवत्। ह- आश्चर्यम्। हविष्मतः- कर्मध्यानभावनादिहविष्कस्य। सर्वना- अभिषवाः। निष्पन्नरसाः। आपः। निम्ना इव- निम्नभागं यथा। भवन्तमाश्रयन्ते ॥२॥

अस्मै भीमाय नमसा समध्वर उषो न शुभ्र आ भरा पनीयसे।

यस्य धाम श्रवसे नामेन्द्रियं ज्योतिरकारि हरितो नायसे ॥ १.०५७.०३

अयसे- गत्यै । हरितो न- अश्वानिव । आकर्षणशक्तीरिव । यस्य । धाम- स्थानमृताख्यम् । श्रवसे-
चिदाकाशस्थमन्त्रश्रवणाय । इन्द्रियं नाम ज्योतिः- इन्द्रशक्त्याख्यज्योतिः । अकारि- क्रियते ।
अस्मै- तादृशाय । भीमाय- शत्रुभयङ्कराय । पनीयसे- मन्त्रयोग्याय । अध्वरे- विश्वशान्तिकर्मणि ।
शुभ्रे- शोभने । उषः- ज्ञानोदयदेवते । आ- समन्तात् । सं भर- सम्यक् संपादय ॥३॥

इमे त इन्द्र ते वयं पुरुष्टुत ये त्वारभ्य चरामसि प्रभूवसो ।

नहि त्वदन्यो गिर्वणो गिरः सघत्क्षोणीरिव प्रति नो हर्यं तद्वचः ॥ १.०५७.०४

पुरुष्टुत- बहुस्तुत । प्रभूवसो- प्रभूतसंपत्संपन्न । इन्द्र- इन्द्रियेशनशील । ये । त्वा- त्वाम् ।
आरभ्य- अवलम्ब्य । चरामसि- चरामः । ते इमे वयम् । गिर्वणः- मन्त्राश्रय । त्वदन्यः । गिरः-
मन्त्रान् । नहि सघत्- न प्राप्नोति । क्षोणीरिव- भूमिमातेव । नः- अस्माकम् । वचः- मन्त्रान् । प्रति
हर्यं- कामय ॥४॥

भूरि त इन्द्र वीर्यं तव स्मस्यस्य स्तोतुर्मघवन्काममा पृण ।

अनु ते द्यौर्बृहती वीर्यं मम इयं च ते पृथिवी नेम ओजसे ॥ १.०५७.०५

इन्द्र- इन्द्रियेशनशील । ते- भवतः । वीर्यं- पराक्रमः । भूरि- प्रभूतः । तव- भवतः । स्मसि- स्मः ।
मघवन्- संपद्वन् । स्तोतुः- मन्त्रविदः । कामम्- इच्छाम् । आ पृण- आपूरय । पृण प्रीणने । ते-
भवतः । वीर्यम् । बृहती- महती । द्यौः । अनु ममे- अन्वमंस्त । माङ् माने । इयं पृथिवी- एषा
भूमिरपि । ते- भवतः । ओजसे- बलाय । नेमे- ननाम । णमु प्रहृत्वे ॥५॥

त्वं तमिन्द्र पर्वतं महामुरुं वज्रेण वज्रिन्पर्वशश्चकर्तिथ ।

अवासृजो निवृताः सर्तवा अपः सत्रा विश्वं दधिषे केवलं सहः ॥ १.०५७.०६

वज्रिन्- वज्रधर । इन्द्र- ईशानशील । त्वम् । महाम्- बृहन्तम् । उरुम्- विस्तीर्णम् । पर्वतम्-
जडप्रतीकमेघं गिरिं वा । पर्वशः । वज्रेण- स्वायुधेन । चकर्तिथ- कर्तनमकरोः । निवृताः-
नितरामावृताः । अपः- चित्ताधारशक्तीः । सतवै- सरणाय । अवासृजः- अवाङ्मुखं ससर्जिथ ।
विश्वम्- सर्वम् । केवलम्- अनुपमम् । सहः- बलम् । दधिषे- धारयसि ॥६॥

Dr. Rangraji